

Oglas, pripisana id.
čicu i računaju se na temelju
čičić cístika ili po dogovoru.

Ugovori za predbrojbu, oglase id.
čicu se napunjenom ili poloz
icom pošt Štedionice u Beču
i administracija lista u Puli.

od narave valja točno oz
nici i prezime i najbližu
postu predbrojnika.

Uso list na vremenu ne primi
nekta te javi odpravnitvu u
otvorenem pismu, za koji se
ne plaća postarina, ako se izvana
napiše „Reklamacija“.

Cekovnog računa br. 247-849.
Telefon tiskare broj 38.

NASASLOGA

Poučni, gospodarski i politički list.

„Slogom rastu male stvari, a neologa sve pokvariti“. Narodna poslovica.

Odgovorni urednik i izdavatelj Stipe Gjivić. — U nakladi tiskare J. Krapotić i drug. u Puli. — Glavni suradnik prof. Matko Mandić u Trstu.

U ime kulture - u čast D'Anunzia.

Beč, 20. maja 1902.

Istodobno dok je ležao kod vas, slavni D'Anunzio u zagrljaju svoje nespašene braće, u isto doba dok kalabrijska krvločnost uosobljena u Musoliniju zanima sav kulturni svet, slavila je talijanska ljudskultura u Beču slavlje, koje ni malo nenezaostaje za onim kalabrežkim brigantama.

Na duhovski ponedjeljak u večer sjedila su četiri Hrvata — Dalmatinaca u jednoj od prvih bečkih kavarna. Sakupljajući se s raznih strana ispred kavane i vireći kroz prozore, da se osyedjadi da je neprijatelj dosta slab, provali rolni talijanskih djaka uvezvi sobom svoje radnike, u kavaru, oboruhana batinama i toljagama posjećenim prvoga ili istog dana, debelim ko držalo od mokike. S hunkom vikom: „Morte ai scavi!“ navali, te toljagama, bokserima, noževima nemilo udarahu po ovoj četvorici, koja se je na udiljivanje prisutnih gostova junački držala, dok se trojica njih ne svali u vlastitoj krv ogrenuta bez svesti. Zadovoljivši tako zahtjevima svoje „avite culture“ protiv „barbara“ ostavise hrzo kavaru i toljage. Odmah je priskočilo spasavajuće družtvo, te pruživši izmrcarenim i onesvještenim prvu pomoć, dade ih odvesti kočjama u pratnji detektiva kući. Prepoznalo se je vodje tih junaka, vriednih sinova Musolini, između kojih se izliže jedan Porečanin. Svi gostovi i nekoliko oficira, staše zapanjeni nad ovakve nečovječnim postupkom, pitajući se između sebe, da li može takova šta da počini akademski naobrazen čovjek, da li može takova šta da počini čovjek, koji ima sreću, koj znade da svaki od ovih siromašnih mladića ima kod kuće roditelje, braću, koji uvek strepte da kakovo zlo ne zadesi ljubljenog sina, brata? Ne, nit mržnja niti gnajev ne može takova šta da počini. Pitam ja svakog od čitatelja, da li je on kader bez svakog uzroka i na psesto da toljagom, nožem, da navali i na mrtvo —ime izprebiha? — Ne poznam čovjeka, koji nebi planuo pravednim gnjevom viđedi, gdje leže nedužni ljudi u mlačama krv, što je tekla iz rana zadanih toljagam bokserima i noževima.

Da vidite da su vodili pravu hajku na naše djake, evo vam još jednog primjera, koji je medjutim i dokazom nijihovog razbojničtva. — Dan prije — na Duhove — sjedio je u gostionu pri večeri djak jedan — Hrvat. K njemu dodeće poznati njegov kolega Talijan te mu reče hrvatski: „Molim Te, dodji za čas, vani Te čeka poznata jedna osoba, no da bude iznenadjenje što veće, ne ču da ti kažem imena.“ On skoci odmah i hoće da ide na vrata van, kad vani, lupa talijanaca, oboružanih toljagama! U zadnji čas odskoci natrag u gostionu, gdje može da zahvali samo gazdi, koji ga je u svoj stan odveo, da nije nastradao. Čekali su junaci još dugo u noć na sirotu. Što velite na to? Silnog li junaka: dvadeset na jednoga, sedamdeset na četvoricu!

Ne mojmo vikati sramota, škandal, barbatvo, to je sve ništa! Manimo se naše idealne politike, manimo se pravdoljubija i prijateljstva, manimo se ljubavi prema takvom bližnjemu — jer sva ta naša svojstva bacila su nas pod noge go-rug od nas neprijatelja: njegov način umimo, od njega se učimo ljubavi za njega. Prestanimo s filozofijom, te ili radimo il prestanimo — biti! Zasto čovjek ubija zmiju, koja mu je najpogibeljnija? Pametan je dosta, to je neće lepim postupanjem nikada ni kušati da pripotomi. Pametan joj čovjek zube vadi ili znojeći! Znajmo, da ne ima bogatstva bez žuljeva i znoja, znajmo, da je svaka sloboda kravava i crvena. Nije ova prvi slučaj gdje hrvatska krv badava tečé, bez uzroka, bez najnovijeg povoda. Preminuo se jednom! Mislim da mi niko poreći neće ako rečem: Tko nezna mrziti, taj ne zna niti ljubiti! Budimo ljudi!

Policiji su predana imena nekojih, no slabe nadje imo, da će zlostince što pravedno kazniti i dati zadovoljstvu nevinim. Djak.

Glagoljica i krčki diec. Sinod.

(Konac.)

Da na svoje uši čujemo, što se to glagoljskog uvelo na velikoj misi, da vidiemo, koliko je istine, što trubi „Piccolo“ i dr. o „gli atti nel glagolito... poi il Te Deum nel glagolito“, posli smo slijeće naredjeli sami na veliku misu, premda su kojekakvi plaćenici nekoliko dana prije već isli po kućah nagovaranju neka nitko ne ide u crkvu. Pa što smo čuli glagoljskog? Ništa. Nego? Jednostavno opazimo promjenu, da se ženidbom napovedi i drugo, što se prije običavalo činiti hrvatski ali prije misi, sada počelo činiti poslije evangelija, jer da je propisao neki triden-tinski crkveni sabor, da to mora biti u vremje misi; a isto tako, da su se sada recitirali čini vjege, usanja i ljubavi ne po staroj običajnoj hrvatskoj formuli, nego po novoj, koju da su pred 6 godina svi biskupi austrijski naredili za celiu monarhiju. Buduće da plovan nije na to prije nikoga upozorio, te nitko nije naučio, narački nije ih nitko mogao ni znati. To su ti tli i drugo nel glagolito! Kad je to prošlo, čekali smo taj blaženi Te Deum nel glagolito poslije mise. Što smo doživili? Ništa drugo nego da se rekla poslije mise poznata već u Lošinju molitva, koja se je i bez Sinoda uvek na blagoslovu i prije govorila: Blagoslovjeni budi Bog. Kad smo to čuli, izasli smo iz crkve i rekli sami sobom: bisogna propria avere il privilegio di malizia e di ignoranza del tutto propria agli Sljivici, ai Simine ed a tanti altri per disfondere... Buduće se tako osvjeđočimo, da je sva to lošinska vika smradno djelo desetorice poznatih i patentiranih već firma, pa da su svi trijezni i pametni Lošinjani, koji poznaju okolnosti mjestra, a osobito pošto je plovan ozbiljno upozorio, da nije vredno slijediti dva tri smutljivca, koji u obće za crkvu ne mare, više manje složni

u tom, da je još najbolje što je na Sinodu za Lošinje odlučeno status quo, i ako ne mogu zabaviti, što se je mnogo toga upravo zadnjih godina hrvatskoga ukinulo, a latinskog uvelo, pa i talijanske propovedi, kojih nitko ne sluša, podjosno izpitivati, što je istine u drugih glasinah, koje su bile proturane u svjet.

Donašao je „Piccolo“ i drugi glasila najnovije važna kongregacije sv. obreda, vesti o smutnjah u Sv. Jakovu, Unijah, Susku proti „uvedenju“ glagoljice. Kako biesa, pomislismo tā, koliko puta prodjemos po onih mjesecih, nismo čuli drugačije moliti ni pjevati u crkvi, ako ne hrvatski. Nismo nikada ni čuli, da je drugačije bilo. Što je dakle u svim. Sretosno blizu škvera par poznatih nam Sv. Jakovčana, pa ih upitasmo, što se to vi bunite? Mi se nebunimo, mi bi radi samo da bude kako i prije, kako smo bili naučeni, po našem domaćem. A što je to? Mjesto čisto staroslovenskog jezika tekom vremena umješalo se u njihovo crkveno pjevanje mnogo živućeg hrvatskog jezika, postalo je sve skoro čisto hrvatski — a to je proti duhu crkvenom, zlopardu. To da se po naredbi sv. Stolice mora otisiti i uređiti — i to je Sinod propisao. Usled tih sinodskih zaključaka i naredba sv. Stolice i t. zv. Ščavet da se ne bi već mogao raditi za pjevanje evangelija i epistola, to je kujnja, koja sadržaje svu evangelijsku epistolu preko ljeta — nego bi se moralio pjevati čisto glagoljski, a same pročitati u živućem hrvatskom jeziku. Pak je već privikao po otoci kroz stoljeća čuti pjevati evangelijsko i epistolu samo po Ščavetu, pa premda ostalo kod misi sam odgovara i pjeva staroslovenski, ma bilo i izkarenovo, (a tega sve nismo čuli u latinskom pjevanju litanijsu u jednom gradiću Istre) težko mu je ostaviti Ščavet, jer po njem već znaju mnogi na pamet što sledi.

Stoljetne navike ne mogu se preko noći zamjeniti drugimi, pa bile ove još užvišenije i razboritije — prosti pak ne može toga podnjeti uz najbolju volju. To se je i pokazalo ovom prilikom. Ovo međutim negodovanje, koje još nije bilo prešlo u protivnlost proti crkvenoj oblasti, upotreblili su poznati lošinski i dva tri nerežinska mutikaše, te su prošlim Sv. Jakovčanom, koji su im najpristupniji i onim, koji stoje pod njihovom komandom, iz blizih otoka napunili glavu, da će ih popi porusiti pa s toga neka ne idu u crkvu, a međutim davali im na podpis kojekakve molbe, koje stoje posve u protuslovju sa mišljenjem i željom puka, kojemu jednodavno težko ostaviti stare nekoje običaje a osobito pjevanje po Ščavetu. Na ovakvo zavadjanje i smučivanje neukog puka moralu bi u ostalom malo pripaziti i politička oblast sa žandarmerijom i drž prokura, jer, ako nisu kazniva ovakva rovarenja ljudi političkoj oblasti jur poznatno, ne znamo koja druga će biti! Što je sv. „Piccolo“ javljao o tom u svjet? on svojim luhko daje pogod za svjeću. Kad se o tom osvjeđočimo, rekemos: povero mondo... poveri certi Simine e tutta la compagnia legata che, con tutta lor esperienza di quattro quinti di secolari os-

Izlaži svakog utorka petka

o podne.

Nedjeljni dopis se ne vraća, a ne podpisani netiskaju, a ne frankirani neprimaju.

Predplata za poštarnom stoji:
12 K. u obče, 6 K. za seljake, 5 K. 8 —, odn. K. 3 — na godinu
12 K. 8 —, odn. K. 3 — na godinu.

Izvan carine visi poštarna.

Plata i utražuje se u Puli.

Pojedini broj stoji 10 h. koli u Puli, toli izvan iste.

Uredništvo se nalazi u ulici Giulia br. 5 te prima stranica osim nedjelje i svetkovice svakog dan od 11—12 sati prije podne.

—

servazioni“ (v. „Prava N. S.“) non han fatto ancora giudizio — e temo che non lo faranno perchè son.... di ragionare samente. Mal ne zaboravisco, lošinski klub baši zaključiše, da ne ići u crkvu — nisu ni do sada isli u istinu — pa na to sile i druge.

Iz carevinskog vjeća.

Beč, 21. maja 1902.

Jučer, utorak po podne, trajala je sjednica zastupničke kuće od 3 po podne do 11 u noći. U njoj svršila je razprava o proračunu ministarstva poljodjelstva.

Socijalno-demokratski zastupnik Cinger, Čeh, govorio je pune četiri ure, najviše o postupku sa radnicima u rudokopijama. Poduzetnici da se bogate, a radnici, koji u velikoj pogibelji života rade, da zajedno sa svojim obiteljima kubare.

Zastupnik Biankini i izaknuo je, koliko trpe južne pokrajine radi vinske kluze. Država dobiva za uvoz talijanskih vina do 4 milijuna kruna godišnje, al za to jih njezini državljanini, vinogradari, gube na stotine milijuna, a država opet ne potrebljuje dobijenih novaca na korist ostecenih krunovina. Vinska kluza nesmije se nit na jednu godinu produžiti, a kamo li obnoviti. Inače bi morali zastupnici vinskih pokrajina zapretiti svaki rad u parlamentu.

Izliže pak koliko je Dalmacija bogata na rudah, i kako vlada nepoduzima ništa za to da se njimi okoriste stanovnici te krunovine ni država sama. Vlada netreba da krunovini što daruje. Ona nek samo uloži glavnicu, iz koje će pak imati debole kamate, i pomoći stanovnikom. Do sad su oni prisiljeni seliti se u sve strane sveta, da zasljuže svakdanji kruh za se i za svoje obitelji.

Gоворио je još ministar, al s malo uspjeha. Izvjesitelji proračuna su ga stvarno pobijali, i preporučili da bude odlučan i odoran prema ministarstvu finansija i željeznicu, prema ugarskoj, i prema tajdićima državom, nek bude odlučan u zahtjevih da se pomogne poljodjelstvu, i odoran proti svakom koj bi na njega stavljao prevelike zahtjeve na štetu poljodjelstva.

* * *

Već o 10. uru na večer glasovalo se je o proračunu ministarstva poljodjelstva i o rezolucijah kod njega prihvaćenih. Onda se je prešlo na ministarstvo pravosuđa. Govorio je samo jedan govornik, i to zast. Venčajz, Slovenac. Tužio se je na slab sastav kaznenoga zastupnika, na porote, i na to da se zapostavlja slovenski jezik kod sudova.

Danas je ta razprava nadaljevala, i kad je govorio takoder zast. dr. Ploj, Slovenac iz Štajerske. On je crtao podrobno nepravice koje se dogadjaju Slovencima u Štajerskoj kod sudova, imenito sa strane predsjednika višeg sudista Gleispacha. Nepravice te dogadjaju se kod namještaja činovnika, u porabi jezika kod redovitih i porotnih sudova. Nit sudečnit porotnici u južnoj Štajerskoj nepoznaju slovenski jezik kod sudova.

sude. Nič državni odvjetnici neznaju niti nerabe slovenskoga jezika. Ugled sudaca, i sudčenjosti u obče je posve pao. Vlada bi morala ne samo u prilog Slovenskiem, nego i u cilog pravdi, i državi same, dignuti ugled sudaca, a to može samo onda, ako bude namjestač činovnika koji poznaju jezik puka; iako ga budu s potkom rabili. Sa strane slovenskih i hrvatskih zastupnika bilo je svakavil površ na adresi justične uprave: Govornik se je često dotaknuo također odnosa d. Štarske i u Primorju.

Od nasih će kod te razprave govoriti još: zast. dr. Ivčević, pogledom poglavito na sudstvo Dalmacije:

Svi čitatelji poznavaju ime Wolfa. On je bio poslednjih godina najveći vikar u parlamentu, napadao i gradio kako ministre tako i pojedine zastupnike, a sebe prikazivao kao uzor - čovjeka u svakom obziru. S ministrom Badenijem imao je i dvoboje svoje vrieme. Sad ga već dulje nije čuti, a u novije vrieme nit viditi. Sami njegovi prvanji prijatelji obidičili su ga grdim činom i izključili iz svojega društva. Njegov prvanji drug, mladi dr. Schalk izjavio je u nekom sastanku, da je Wolf nečastan, da nije vredan da pita ili si pribavi zadovoljstvu. Wolf ga je za to tužio kod suda. Sud je tražio od parlamenta da može proti Schalku postupati. Schalk je sam u parlamentu sve moguće poduzeo, da sud proti njemu postupa, i parlament je to dozvolio. Schalk hoće da pred sudom dokaže nečestnost i nepoštjenje Wolfa. Medutim je napisao za javnost knjižicu, u kojoj dokazuje, kakav je Wolf nečistorednih činova počinio, kako je baratao s tudjimi novcima, i kako je za novce i politički šara. Wolf, može se reći, mrtav je čovjek u političkom obziru.

* * *

Beč, 24. maja 1902.

Razprava o proračunu ministarstva pravosuđja svršila je i prije nego li se je nadalo, a nebijaske kod nje i one žestine, koju se je napovjedalo i očekivalo. Izgubila je na oštini tim, da se je ministar pravosuđja Spens-Boden dio operativi bas u već pred početkom razprave. Strjelice, osobito sa češke strane, bile su namijenjene njemu pak kad ga nebijaske, otulile su.

Tim neću reći, da nebijaske napadaju, ali nisu imali živosti. Dr. Dyk n. pr. nazvao je sudbenu upravu, zločinskom sudbenom upravom, i bio je za to na red pozvan. On je nastojao da najjače lupo po ministru. Dr. Herold govorio je stvarno. Tako i dr. Ivčević, i razni drugi, i zamjenik ministrov odjelni predstojnik Klein. Iztecalo se je razne mane sudbenosti i užitvilo, da se u zakonodavstvu i upravi malo napreduje. Razni govornici nglasili su, kakav je nesmisao neposrednost i ustancost, određena u civilnom postupniku, kad sudeci nepoznaju jezika onoga, s kojim imaju neposredno i ustmeno razpravljanje. Češki zastupnici, imenito dr. Herold, korili su osobito tajne naloge ministrove i njegovili viših činovnika iduće za tim, da se u narudjaju občenju nabijenjački jezik. To je ne samo protuzakonito nego i podlo, kad se nejma srčanosti da se daje pismeno odnosne naloge činovnikom. S toga da imaju pravo oni sudbeni činovnici, koji se tih nalogu ne drže, nego po zakonu postupaju. Češki zastupnici uvjek će podupirati takove činovnike, pa makar se činilo to revolucionarno — jer takovo nije, nego je borba za pravo i zakon. Dr. Ivčević žigao je vladu, što još trpi sablazan, da je nultarnji jezik sudova u Dalmaciji talijanski, u kraljevinu, u kojoj je tek par po sto talijanski govorere. U kojoj su crkve, skole, autonomni uredi, skoro bez iznimke hrvatski. Najodlutronije je zahtjevao, da se već jednom uvede hrvatski jezik kao nultarnji jezik sudova u Dalmaciji. Značajno je, da je taj jezik nazivao u cijelom svojem govoru onako kako se mora, naime hrvatski.

Zadnji put se je u ovdješnjem parlamentu redovito razpravio i prihvatio proračun i finansijski zakon godine 1897. Od onda do sada već ne. To se smatra napredkom u ozdravljenju parlamentarnih odnosa, koji bijahu tokom nezdravi u poslednjih godina. Hoće li stalno tako ostati i napredovati, ili opet krenuti na gore, to će pokazati budućnost.

* * *

Ministar-predsjednik Koerber zajedno sa svojicom ostalim ministrama imao je prošlih dana pogovore u Budapešti sa tačnoj ministri radi nagode. Vratio se jučer u jutro. Radoštu je saznac da je razprava o proračunu gotova. Bio je prisutan kod prihvata proračuna i finansijskog zakona u trećem čitanju. Nego radost bila mu je kratka. Odmah iza toga došao je u razpravu prešan predlog zast. Breitera, kojim se predlaže, da parlament zauzme svoja stanovišta naprama nagodi sa drugom polovicom monarhije, i da ministar-predsjednik razloži kako to pitanje sada stoji. Sam ministar-predsjednik izjavio se je proti tomu predlogu. Sada, kada se pregovori vode, nije doba da se stvari u javnosti iznosi. Vlada nastoji da zaštiti probitke ove pole monarhije. Preko tih neće ići. Ona pri tom ulaže sve svoje sile, da se nadogodi dodje, da se ne prepreči vezi između jedne i druge polovice. Svakako ona neće biti prva koja bi jih pretrgala. A ako jih koja druga stran pretrgla, znat će svoju dužnost činiti. I njeki govornici, Njemci, su se izrazili proti prenosti predloga samoga. Dr. Pacak je

zatim je govorio, odnosno čitao, i to ne baš dobro, i dr. Bartoli. Po njemu se zapostavlja talijanski jezik u Primorju, državljani se postavljaju treti onim koji izražava svoje uznadje i savršavaju. Talijanici su dali nekotru uznadje jezika prava, a začinjavu od stih da se ih u njihovim zemljama pusti u miru. U Pirotoru, narodito u Istri, svih značaju talijanski, i netrebni drugi jezici nego talijanski. Zaštože da se rabi i druge jezike, i zašto da i mješi sudeći u hrvatski ili slovenski. Slać se na likve blježgarje. Talijanske, narodibljive zastupnike jedva ko i slušaj a težko još tko ozbiljno uzima. Kod ovakvih pisanih i čitanih govorova, kakav je Bartolović, nit se nemože stvar ozbiljno uzeti.

Zast. Spinčić postavlja je osam rezolucija kod razprave ministarstva pravosuđja: glede porabe jezika, postupka sa činovnicima, porota, prenosa okružnoga suda u Rovinju u Pulu, ustanovljenja okružnoga suda u Volosko-Opatiju, ustanovljenja nekih kolarskih sudova, nadalje napisu, te imenovanja i pečata c. kr. bilježnika. Mi većina zastupničke kuće biti će po svoj prilici za osnovu kako je predloženo.

* * *

Četvrtak oko jedanaeste po noći govorio je izvršitelj o proračunu ministarstva pravosuđa. Malo poslije jedanaeste bio je i taj diel proračuna prihvatan. Kod ostalih dijelova nije nitko bio upisan u govornike, nit se je tko dao u lipu upisati. U kakvih dvadeset minutu bili su prihvaci dijelovi proračuna: najviši računarski dvor, učirovinska zgrada, podpore i dotacije, državni dug, uprava državnog duga, dohodci od prodaje državnih neprekretina — te tim cieli proračuna prihvatan. Jedan dio kuće popratio je prihvatan proračuna u drugom čitanju pljeskanjem. Predsjednik je na to dao u razpravu finansijski zakon. Ni kog toga nejma upisanoga ni prijavljenoga govornika. Prihvatan je i taj zakon u drugom čitanju, prihvatan pljeskanjem jednoga diela kuće pozdravljen.

Sjednica je svršila poslije 11%, u noći, i urečena slijedeća za sutra dan, petak u 11 sati prije podne.

U ovoj prihvata se i proračun za g. 1902. i odnosni finansijski zakon u trećem čitanju. Sad treba da ga još prihvati gospodska kuća u potvrdi Njegovo Veličanstvo. To će jedno i drugo za par dana slijediti.

Zadnji put se je u ovdješnjem parlamentu redovito razpravio i prihvatio proračun i finansijski zakon godine 1897. Od onda do sada već ne. To se smatra napredkom u ozdravljenju parlamentarnih odnosa, koji bijahu tokom nezdravi u poslednjih godina. Hoće li stalno tako ostati i napredovati, ili opet krenuti na gore, to će pokazati budućnost.

* * *

Ministar-predsjednik Koerber zajedno sa svojicom ostalim ministrama imao je prošlih dana pogovore u Budapešti sa tačnoj ministri radi nagode. Vratio se jučer u jutro. Radoštu je saznac da je razprava o proračunu gotova. Bio je prisutan kod prihvata proračuna i finansijskog zakona u trećem čitanju. Nego radost bila mu je kratka. Odmah iza toga došao je u razpravu prešan predlog zast. Breitera, kojim se predlaže, da parlament zauzme svoja stanovišta naprama nagodi sa drugom polovicom monarhije, i da ministar-predsjednik razloži kako to pitanje sada stoji. Sam ministar-predsjednik izjavio se je proti tomu predlogu. Sada, kada se pregovori vode, nije doba da se stvari u javnosti iznosi. Vlada nastoji da zaštiti probitke ove pole monarhije. Preko tih neće ići. Ona pri tom ulaže sve svoje sile, da se nadogodi dodje, da se ne prepreči vezi između jedne i druge polovice. Svakako ona neće biti prva koja bi jih pretrgala. A ako jih koja druga stran pretrgla, znat će svoju dužnost činiti. I njeki govornici, Njemci, su se izrazili proti prenosti predloga samoga. Dr. Pacak je

u imu naroda češke stranke izjavio, da je on glasovati za predlog, iva predlog, naglasiv da oni nemo mogu dobiti da do naše prije dođe, nego kada se pravni predlog, koja se je naredila Češkom vlasti, postavi, kada se je vlasti učinile zadržavaju. Okvirom ne razprave sa ministrik druge polovice monarhije jedva moguće je ugovoriti na mjestu. Alat učinjen je, i svačak je željka pletu kočkovačke poslušnici koju je uživao nad polovicom monarhije.

Gledajući zadružnog skladista odlučeno bi, da stupi družbeni odbor u dogovor sa predsjednikom Istarske vinarske zadruge u Puli, gledajući zgradu u Bađerni.

Prihvatačni bijahu konačno slijedeći predlog i rezolucije:

I. Nalaže se družbenom odboru, da zamoli visoku c. kr. vladu za što veću podporu, osobito glede nabavljene i načinjene topove proti tuči, i da potrebili prah, jer obziru na zlosretnu vinsku klagu, puk nije mogao unovčiti svoje grôzdje niti vino i izplatiť ju na ručene topove proti tuči, koji se izkazale potrebitim i valjanim.

2. Resolucija: Zadrgari, "Gospodarska družba", u Bađerni, sakupljeni dne 20. aprila 1902., zaključuju na toj glavnoj skupštini, da se družbeni odbor zauzme odopravljenje vinske klagu s Italijom. U tu svrhu neka radi složno sa svim ostalim druždži i zadrgama, u i izvan istre, koje bi radile proti obnovljenju vinske klagu s Italijom.

Pošto je tako bio izcrpljen dnevni red, podpredsjednik g. Ante Iskra, zaključi skupštinu zahvaliv se zadrgarima na njihovoj ustrpljivosti i požrtvovnom sudjelovanju.

Izpod brda. Otok Cres. Beli, manjena župa, na sjevernoj strani grada Cresa svojim položajem, divno je i krasno mjesto. Posadjen na malenom vrhuncu, obkoljen od velika potoka od svijih strana osim sjeverne, leži 10 časova od mora. Od njega divan je vidik. Vidi se utok Krka, Plavnik, Rab, gore mile naše Hrvatske zemlje te Dalmacije. Zrak čisti i zdrav, tako da na razmjer broja duša, imade više staraca nego igdje. U jednu rieč, polozaj ovako krasna, neima u blizini, te stranci kada dodju, većinom se u njega zaljube.

U subotu, dne 10 ovog mjeseca, došao u kanoničkom pohodu u drevni Beli g. biskup dr. Anton Mahnić u pratnji g. kanonika dr. Antona Grčkovića, dr. Klementa Bonišića, oca Ljudevita Brusica, Trećoredice i mjestna duhov. pomoćnika Josa Papića.

U nedjelju, dne 11, bila je sv. poštva. Pjevao je veliku sv. misu veleučeni kanonik stolne crkve Krke dr. Anton Grčković, i to u staroslovenskom jeziku. Iz sv. misice, g. biskup držao je u hrvatskom jeziku, krasan govor. Najprije nataknuo je uzrok njegova posjeta, pa razmatrao ga evandjele i ukorio nekoje mane koje, zaštože, nalaze se u punku. Preporučio je to polivalno djevojačko i trgovacko društvo. Pri koncu, obratio je nekoliko riječi roditeljima i djeci, koje galuje su do suza mnoge duše. Žalimo, da se je malo zadržao, jer istu nedjelju u večer krenuo s parobromom u Cres, a ovo, da bude drugi dan u Orfeu, maleno župi na jugu grada Cresa, da podieli sv. Krizmu. U Cres je prisjeo oko pol noći. Prelazeći mimo neke gostionice bio je insuliran od Creske fakinače zviđanjem. Botigera, od creskih kulturnih divljaka nije moglo niti očekivati!

Pred kućom g. kanonika Turata, gdje je g. biskup bio odsjeo, dvojica, trojica one fakinače, koja je izkazala svoju hiljadušinsku kulturu zviđanjem, čekala na putu, zašto? neznam. Govorka se, da je među njima bio i pandur onog visokog doстоjanstvenika, kojem je g. biskup odnio poziv na večeru. Tužna sirot... Zvezda daničica zapala. Vam!.. Ča niste znali da djejavao nosi do neke dobe pa povrže? Jes, Bog neplača svake subote, ali je stalin plaćuc. Progledali su ljudi, dakle svršeno jest. Sto ste učinili, učinili!.. Ovo bilo Vam do nauka, a našim mišlim putnikom kličem: Živili!

Rakitovo na Kraju dne 21. maja.
Sledeći primjer tolikih sel u okolini buzetičkoj počeli smo misliti i mi Rakitjanin, da ustanovimo podružnicu sv. Cirila i Metoda za Istru. Smislio, utvrdio i Dva deset gospodare prodašteš. Drugi molbu, neka primi među svoje kćerke novu našu podružnicu. Broj članova rasa je od dana do dana, te prije nego je svanula zora prvoga dana. Dušova bilo nas je već 130, koji smo uplatili članarinu. Za god. 1902. Na Dušove bila je ustanovna skupština. Predpodne imali smo u selu sv. misu, koju su nam prepustili dobri Slumci. Došlo je puno sveta iz Sluma i Zazeda, na kanom da poslije blagoslova prisustvuje ustanovnoj skupštini. Liepo vreme do podne; ali zapadne — mili Bože! kisa kao iz brenta. Ipak se barem nekoj od sv. Martina, sv. Ivana — njima na čelu, naš dični g. Fran Flego iz Počekaja — ne prestrašio blagoslova s nebi i slabogu putu po Kraju, već počasiliše naše druživo — pod kloburanim — svojom prisutnošću.

C. g. Zorko Klun, župe-upravitelj u Brestu, višest cast predsjedatelja proglosi skupštinu otvorenim i predstavi odaslaniku glavne družbe gosp. Frana Flega. Protumači zatim potrebu ustanove novih podružnica u Istri, i plemeniti cilj naše školske družbe. Odaslanik družbe g. Flego izrazi zatim svoju radost, da može pozdraviti našu kćerku družbe Želeć obilati blagoslov, uzrajanost te dobar uspjeh mladoj podružnici. Narod je slušao glas, koji ga je zvao u četu borilja za pravo našeg roda u Istri; dokaz temu, da jednoglasno odabran odbor danas imade da ravna druživotom od svojih 154 članova, a to u selu, koje ima 403 stanovnika! Slava takom narodu i hvala onima — imenom osobito g. Jos. Ukmaru, postolaru u Rakitovcu, koji su narod za podružnicu znali oduševiti. Odaslanicima na ovogodišnju glavnu skupštinu u Opatiji, bijahu izabrani gg. Zorko Klun i župan Antun Rozač, sledila je slobodna zabava i kolo, a uslid napitnice dr. Viteziju, Spintiću, i Luginji sakupilo se još 20 kruna 60 vin. za družbu sv. Cirila i Metoda.

Sjećajte se
„Družbe sv. Cirila i Metoda“
za Istru

Franina i Jurina.

Fr. Voloski poprdili da su se već bili po pravdili zač da su oteli bit svi za podeštu.

Jur. Pak?

Fr. Sada se znimlju sten, da su bili zapljuni.

Jur. Su neboji su, ma od onih kapurioni ke bi morali s melun i vrat stirat.

Fr. Dragi ti, ono j'še skupu ēa Bog dā. Jur. Malemanj imas pravo.

* * *

Fr. Si ēul, da imaju Vološaci i Opatički novoga poteštu?

Jur. Ca morda Stoglava?

Fr. Ajbo!

Jur. Onda Puhovića?

Fr. Jos mānje!

Jur. Dunke Rizola Noniuega?

Fr. Jušto si trefli!

Jur. Tako i morda Kratića?

Fr. Ala ja ja!

Jur. Ter to su sve sami talijanski kapurioni.

Fr. Su su, ma takovni ni mestá na Vodenom.

Jur. Tako ča su onda smućevali svet, da su oni gospodari tamo?

Fr. Ter njim ni nijedan pametan verovat.

Razne vesti.

Mjestne:

Glavna skupština Istarske Posuđilnice u Puli obdržavala se u nedjelju u jutro. Što osobno što zastupanju bilo je prisutno preko 200 zadružara. Predsjedao je g. dr. M. Luginja, a od podružnice u Pazinu bio je prisutan g. dr. Dinko Trijajstić.

Posuđilnica je i prošle godine prilično napredovala. Imala je 1621 zadružara sa 1720 zadr. dijelova. Uplaćena zadružna glavnica iznosi K 34.500 — a sa neuplaćenim dijelom bi iznalaša glavnica kruna 345.000.

Tudjega novca imala je u Puli i Pazinu K 786.671-24 a tražbina prama zadružarima K 680.266-93.

Nastojeći da poda svojim zadružarima što moguće jesinji kredit nije imala više od K 2.255/44 čistoga dobitka, od toga je odlučeno dodjeliti prihrani 50%, te darovati puljskoj podružnici sv. Cirila i Metoda 5% a Djackom pripomočnom družtvu u Pazinu 25%.

Vadimo iz izvešća jošte novčani promet Rajfseisenica, koje bijahu ustanovljene potocu „Istarske posuđilnice“ kao dokaz, da se uz dobru volju može ipak nješto postići.

	Imalo je u ložišta	Dalo je zajmova	Imalo je prometa
	1900	1901	1900
	—	4731 —	10029 —
	35.663.95	35.663.95	51.343.70
	89.355.10	89.355.10	14.731.07
	3.078.54	3.078.54	80.819.12
	30.193.—	30.193.—	65.944.40
	17.488.86	17.488.86	41.406.88
	10.383.95	10.383.95	21.070.09
	—	—	35.252.14
	4.153.64	4.153.64	35.855.24
	—	—	80.622.76
	—	—	26.840.54
	—	—	125.12.81
	—	—	70.46.97

	Imalo je u ložišta	Dalo je zajmova	Imalo je prometa
	1900	1901	1900
	—	46.59.68	10029 —
	43.64.06	47.06.45	51.343.70
	89.355.10	89.355.10	14.731.07
	3.078.54	3.078.54	80.819.12
	30.193.—	30.193.—	65.944.40
	17.488.86	17.488.86	41.406.88
	10.383.95	10.383.95	21.070.09
	—	—	35.252.14
	4.153.64	4.153.64	35.855.24
	—	—	80.622.76
	—	—	26.840.54
	—	—	125.12.81
	—	—	70.46.97

Pokrajinske:

Žalostan konac talijanske „Cassa rurale“ u Vodenjanu. Sjećati se će citatelji, da smo pred dve godine javili, kako se je nastojanjem neumornog dura Luginje u Vodenjanu bila ustanovila štedionica za tamošnje pučanstvo talijanske narodnosti po sistemu Rajfseisenovom. Pominju „Istarske posuđilnice“ pak, pod čije nadzor je privoljno stupili, primile je hadavajuće sve potrebite knjige, blagajnu, te pripomoc ministarstvu u gotovini. Posuđilnica je vršila nadzor i prvo godišnje izvešće bijaše

jako povoljno. Pod predsjedničtvom dra. Luginje obdržavale se dve ili tri skupštine, u najlepšem skladu, uprkos poznatoj vrućevravnosti Talijana. Posuđilnica je uspjevala jako dobro, dokle se je s njome razborito upravljalo. Dr. Luginja, otac te posuđilnice, htio je bez obzira na političke okolnosti pomoći na gospodarskom polju talijanskog pučanstva videći, da se njihovih nitko u tom smislu misao nije, i u nadi, da će se narodnostno pitanje barem na gospodarskom polju mimoći. Nu prevario se. Prvo se oglasilo talijansko političko družtv, koje je se izjavilo proti tomu, da bi se Talijanom pomagalo pod nadzorstvom Hrvata. Za tim družtvom dodješlo na površinu „sladki“ dr. Rizzi, Campitelli i drugi korifeji te počeši mješati u Vodenjanu tako dugo, da je to dozlogrdilo ustanoviteljem te izjavise, da neće više vršiti nadzora nad Posuđilnicom ili „Cassu rurale“ u Vodenjanu, koja je tako prošla pod nadzorstvo činbenika, koji trube u talijanski rog i naken kratkotrajnog gospodarenje „Cassa rurale di Dignano“ — dosla na bubanj! — Eto, takav svršetak je imala posuđilnica, koju su preuzeuli u svoje ruke Talijani, docim naše, hvala Bogu i upraviteljem, liepo cvatu!

Iz sudbenog kotara Pazinskog pišu nam 22. o. mј.: Gde sudbena oblast treba svog povjerenika, ona si ga i postavlja; dočim pak po drugih zemljah prenosa vlast sudbenog delegatstva na občinsku glavarstva, imenuje u naših stranil izravno koju privatnu osobu. Onaj prvi postupak više nam se svidja, osobito za one občine, gdje se po pravu i zakonu provadju občinski izbori. Posteno občinsko zadstupstvo obavljaju te čet posao nasavjetnije. Nu ako i jest u Istri inače, bilo bi dobro, da sudbena oblast ne imenuje sudbenog povjerenika proti opravdanim prosvjedom sa strane občine, došicno občinara; pak nebi došla u nemio položaj, da postavi lakovim osobu ne dosta sposobnu i koja ne uživa povjerenje pučanstva, kako se je sgodilo u sv. Petru u Šumi. Odmah čim se je bivši sudbeni delegat odrekao svoje službe, imenovan bi sa strane Pazinskog suda na njegovom mjestu stariji mu sin Alberto Giorgi s, koji bi postade punoljetnim i to usprkos svim mogućim prosvjedom sa strane občine. Zar je sudbeno delegatstvo kao i bavinstvo, da morade od oca izravno preći na njegovu djecu? To se je zgodilo za dobe bivšeg našeg kol. sudeć, koji je tamo u ostalom ostao u „sladkoj“ uspomeni kao veoma „simpatična“ osoba i gostokratni gost, te višednevni drug lov svojeg kuma F. Giorgisa. Iz zadnjeg popisa pučanstva proizlazi, da imade onđe samo 1% Talijana; pak gđe, medju tima morao se je uzeti novi sudbeni povjerenik, neizkusni mladiti, očiti naš neprijatelj, što je pokazao i nedavno izvešnjeno matuljske krpetine tik uz poštarsku sabirnicu, kako je već bilo jednom u Vašem listu javljeno. Ova nemožno opravrditi niti stolitno opravđanje sa strane ružno vrijeđajućeg krivca. A u ovo zadnje vrijeme izjavio da je u svojstvu sudbenog delegata pred svjedoci najprije, da nezna hrvatski pisati, a kasnije nadodao posprino, da znaće, ali navlasi da neće hrvatski pisati. On upravlja također postom, pak nerazumijemo, kako će moći ići na procene i istodobno ostati u poštarskom uredu. Imade doduše ni pošti njemu pripomoći; ali ove iz stanovitih razloga nećemo da opisujemo, pošto se ničjoj nesreći nećemo da veselimo.

Ovaj mladi sudbeni povjerenik ne uživa kod pučanstva osobitog povjerenja; to se pokazalo činom, što su stanovite osobe, kako se čuju, i na sudu prosvjedale proti tomu, da bi on išao procjenjivati njihova polja. Nu slavni sud valjda nemože pomoći. Toliko za sad, a u buduću sa Vašom dozvolom, gosp. uredniče, želimo prosljediti, neka se biste pojmovi. (Samu izvole. Op. ured.)

Šta nam iz Veprinice dne 14. tek. Da ima Veprinacima mnogo zašlijepijenih ljudi, koji ne vide uz sve to da imaju zdrave oči, poznato je već žalobo cijeloj Istri, da pak ima mnoga dobrih, razboriti domoljuba, koji u tudini ljube svoju rodnu grudu, svjedoče nam osobito dična, tri domoroda g. Bož Marela, Josip Mender i Fran Korić, koji su sakupili dotično sami darovali u Americi 43 Dol. 75 cent. u dobrotovorne svrhe i 50 K pripomočnom djačkom družtvu u Pazinu, ostali muški i ženskoj podružnici sv. Cirila i Metoda u Veprinici i Poljanici. Da bude to na sipe primjer ostalim, kako treba pokazati ljudi na svoga naroda ne samo rečju, već i djelom kao i u znak naše zahvalnosti i štovanja prama spomenutoj trojici, blagovoljite velećenjeni gospodine uredniče, objaviti u dičnoj „Nasoj Slogi“ i ostala imena darovatelja: Emilij plem. Ghetaldi 2 Dol. 50 cent., Josip Mender 2 Dol., Fran Korić 2 Dol., Bož Marela 4 Dol., Eugenij Pavlinić 2 Dol., Mate Sušan 1 Dol., Fran Čiković 1 Dol., Ivan Rosel 1 Dol., Fran Senković 50 cent., Petar Rubinčić 50 cent., Fran Lipić 1 Dol., Eugenij Dučić 1 Dol., Petar Fabijan 1 Dol., Ivan Sutić 2 Dol., Ante Kosovac 1 Dol., Fran Sinčić 3 Dol., Ludvig Puharić 2 Dol., Ante Marela 50 cent., Niko Marela 50 cent., Josip Lušan 2 Dol., Vlaho Žimić 1 Dol., Niko Peršić 1 Dol., Stjepan Stuparić 2 Dol., Petar Radovanović 1 Dol., Tadija Dorić 75 cent., Ante Žigulić 1 Dol., Franje Šrdoč 1 Dol., Vinko Matelić 50 cent., B. G. 2 Dol., Ante Mihovilić 2 Dol., Ivan Turato 1 Dol. Svim ovim kao navlastito sažabljeljima najlepša hvala i iskreni pozdrav. Živili!

Odnio sv. sakramenat! Iz Vabriga piše nam 20. l. mј.: Poznati već župe-upravitelj u Taru g. Fulin hoće da se i medju nami ovjekovjeći za svu vremena. Odavle bijaše Vam već javljeno kako on postupa s nami u crkvi i kako bi hotio god svaku cijenu, da nam ukine i poslije nju molitvom u crkvi u našem materinskom hrvatskom jeziku. Nu pošto se niti njegovim nekršćanskim nakanam protivimo zabi i nokti, hoće, da nam se osveti jednog svećenika nedostojnim načinom. Da se nemožemo moliti svom Bogu i u našoj crkvi svom jezikom, odnio nam je iz te crkve sv. sakramenat, što se kroz stoljeća nikada dogodilo nije. On je naime došao iz Tara u Vabrigu u sredst pred Uzačem sa našim županom i sa učiteljem zlostvete „Lege“, te se dvoječim iz Tara t. j. s nekim Sandrićem i Blazovićem. Unišao je u crkvi kad nebijaše Vabrižana doma jer bijaše po poslu na poljih i u vinogradil. Uzev sv. sakramenat iz tabernakula odnese ga iz Vabriga u Tar.

Kad se je puk na večer vratio kući slušao je sa ogorčenjem pripovedati kako je Fulin kriomicu u selo došao i kriomicu ednjo sv. sakramenat iz župne crkve.

Na to smo odmah zaključili poči k biskupu u Poreč te najodlječniji prosjevdati proti tako samovoljnom postupanju talijanskog svećenika Fulina. Zaključeno, izvedeno. Dosav pred biskupu, potužismo mu se na župe-upravitelja te zahtjevamo, da nam se vrati sv. sakramenat iz Tar u Vabrigu.

Biskup nas umiri time što nam je dao pismo u Tar pred Fulinu, u kojem reče da mu piše neka odmah donese sv. sakramenat u Tar. Mi tim pismom u Tar pred Fulinu, koji reče, protišav pismo, da se neboji ni biskupa, ni pape, ni cesara i da neća ništa donesi u Vabrigu.

Šta nam je preostalo, nego opet u Poreč k presj. g. biskuku, ali ovaj put mnogobrojni i to oko 30 od nas. Biskup nis opet umiri tim, da će dati odmah analog Fulinu, da donese sv. sakramenat natrag u Tar. I ovaj put izpunilo se obećanje.

